

Vedlegg 4

*Til St. meld. nr. 86 for 1962—63 om eksplosjonsulykken på Svalbard
(Ny-Alesund) 5. november 1962.*

Uttalelse av 6. juli 1963 fra Direktoratet for arbeidstilsynet.

«Direktoratet viser til Kommunal- og arbeidsdepartementets brev av 22. og 27. juni 1963 om de nevnte rapporter.

Med den knappe tid som har stått til rådighet til gjennomgåelse av det omfattende materiale har det ikke vært mulig for direktoratet å utarbeide noen utførlig redegjørelse om de forhold som omhandles i rapportene.

De spørsmål som melder seg, og den kritikk som er reist overfor arbeidstilsynet må derfor direktoratet komme tilbake til når man har hatt høve til å gjennomgå materialet nærmere. Under den politimessige etterforskning som er satt i verk vil det såvidt skjønnes også bli aktuelt å avhøre tjenestemenn i arbeidstilsynet. I så fall vil også opplysninger som skaffes tilveie ved etterforskningen måtte tillegges vekt når direktoratet skal ta standpunkt til den del av kommisjonens rapport som er formet som kritikk mot arbeidstilsynet. Det kan i denne forbindelse også reise seg habilitets-spørsmål, men slik som situasjonen nå er kan man ikke ha noen bestemt mening om dette.

Fra bergmester Welde, som har fått begge kommisjonsrapporter til uttalelse har direktoratet mottatt bemerkninger av 4. juli 1963 som vedlegges.

Fungerende bergmester på Svalbard innfant seg i direktoratet 4. juli 1963 og har fått en rekke muntlige informasjoner om sine oppgaver for den nærmeste tid fremover. Han er forøvrig tidligere (18. desember 1962) instruert telegrafisk som vedlagte kopi viser. Med sikte på meldinger for gruvedriften på Svalbard 1962 og bedriftens driftsplaner for den kommende driftsperiode (12 mnd.) er han tilskrevet som vedlagte kopi viser.

Direktoratet vil så raskt som forholdene gjør det mulig sende departementet en redegjørelse vedkommende de sider av rapporten som etter direktoratets oppfatning har særlig betydning.

Blant annet vil tilsynsordningen på Svalbard, og mulige endringer i denne bli nærmere behandlet. Den nye lov om arbeidervern på Svalbard som trer i kraft 1. september 1963

betyr nye arbeidsoppgaver såvel for bedriftene der oppe, som for arbeidstilsynet.

Direktoratet viser til dette og vil knytte følgende foreløpige bemerkninger til kommisjonsrapporten av 27. mai 1963:

1.

Såvidt skjønnes har kommisjonen ikke henvendt seg til direktør Hindahl som øverste sjef for Statens arbeidstilsyn, direktoratet. Rapporten inneholder ihvertfall ikke noe om dette. Det er flere steder vist til opplysninger fra ing. Winsnes. Han har hatt atskillig befatning med utarbeiding av forskriftene og deltok også i den foreløpige granskingskommisjon som representant for direktoratet. Han har kunnet gi viktige faktiske opplysninger til kommisjonen.

Direktør Hindahls plutselige død for kort tid siden medfører at man vanskelig nå kan trekke avdødes disposisjoner eller eventuelle mangel på disposisjoner inn i den aktuelle situasjon som foreligger.

2.

Kommisjonen peker på at bergmesteren hvert år skal sende årsmelding innen første mars (instruksens § 13). Det skal forøvrig også sendes månedlige inspeksjonsrapporter og reiseopplysninger noe som vel vanskelig kan kreves for inspeksjonsarbeid på Svalbard i vinterhalvåret. Man må være klar over at denne årsmelding bare omfatter forutgående kalenderår fra 1. januar til 31. desember. Når fristen for bedriftene til å sende karter fra forutgående driftsperiode til bergmesteren er satt til 1. juni (kap. IV i sikkerhetsreglene) vil det være rimelig at opplysninger om driftsperioden ved kullgruvene må sendes i en tilleggs melding som et supplement til bergmesterens tjenestlige årsmelding. Melding for kalenderåret 1962 er hittil ikke mottatt fra Welde (for tiden 1. januar—5. november 1962, eller fra Mikalsen (5. november—31. desember 1962). Heller ikke de nevnte karter. Kartene må forutsettes å skulle gjelde alle gruveanleggene på Svalbard. Direktoratet kjenner ikke

til om gruveselskapene har fremlagt for bergmesteren driftsplan for de kommende måneder (§ 5 i sikkerhetsreglene).

3. Spesielle vanskeligheter ved gruen

(side 9).

Direktoratet er enig i kommisjonens uttalelse om at det i Kings Bay er behov for mere tilsyn enn i mange andre kullgruver. I denne sammenheng må man imidlertid ikke overse det prinsipielle syn som det er gitt uttrykk for i Stortingsmelding nr. 72 for 1953 side 28, spalte 2:

«Denne tilsynsordning er kommet i stand fordi man da loven om arbeiderbeskyttelse på Svalbard ble gitt, var klar over at effektiviteten av ulykkesvernet står og faller med den innsats som ytes på stedet av arbeidsgivernes representanter, arbeidslederne og arbeiderne selv. Ansvarsfølelsen hos disse vil lett svekkes hvis sikkerhetstjenesten til enhver tid skulle være avhengig av løpende kontroll fra statsmyndighetenes side. Gruben isolerte beliggenhet og de arktiske forhold gjør at atkomstmulighetene for Statens inspektører er meget begrenset. I vinterhalvåret vil en reise til gruvene neppe være gjennomførlig i praksis. Arbeidstilsynets befarings- og kontroll vil således vesentlig måtte foregå i sommerhalvåret....»

Ytterligere siteres fra samme Stortingsmelding som et av de vesentlige punkter som arbeidstilsynet har lagt vekt på; side 30, spalte 2:

«Arbeidstilsynet legger imidlertid hovedvekten på at gasskontrollen teknisk og organisasjonsmessig gjennomføres så perfekt og varslingsstjenesten blir så sikker at arbeiderne må forlate gruen straks gass forekommer i slik konsentrasjon at det må vises skjerpet akt-pågivenhet.

Opplæring og instruksjon av arbeiderne og spesielle sikringsmannskap må ofres større oppmerksomhet, og gruveselskapene må sørge for at det ansettes særskilte sikkerhetsingeniører eller annet personale som har sikrings-tjeneste som eneste oppgave.»

Direktoratet kjenner ikke til at det fra noe hold har vært tatt avstand fra dette prinsipielle utgangspunkt, og går ut fra at disse retningslinjer må ha full gyldighet, også etter ulykken 5. november 1962.

Side 10.

Da stiger Rasch målte 6 pst. gass i strosse 4 på E-skiftet med optisk måler turde han ikke foreta flere målinger (side 63 i den foreløpige rapport). Målingen ble foretatt oppe under hengen ca. 2 m fra stoffen.

Såvidt direktoratet forstår skulle da, allerede på stiger Rasch' E-skift, arbeiderne trekkes tilbake fra dette arbeidsområde i gruen

og strømtilførselen til elektriske ledninger og apparater skulle slås av. Bare «nødmannskaper» skulle ha ordnet opp med å gjøre stedet så pass gassfritt at gasskonsentrasjonen og forholdene for øvrig tilfredsstillte de tillatte normer for gjenopptakelse av arbeidet.

Direktoratet viser til §§ 94 og 95 i sikkerhetsforskriftene som vel er klar og utvetydig tale. Såvidt skjønnes er vi vel her ved et kardinalpunkt i sikkerhetstiltakene og direktoratet finner det meget viktig. Allerede i Stortingsmelding nr. 72 for 1953 side 30, spalte 1 har arbeidstilsynet fremhevet som et elementært sikringstiltak:

«Arbeidstilsynet har med omsyn til sikrings-tiltak i gruvene på Svalbard i første rekke lagt vekt på:

1. Gasskontrollen og tilbaketrekning av mannskapene fra de steder i gruen der gasskonsentrasjonen viser seg å være over en viss grense. Samtidig må strømførende elektriske anlegg sjaltes ute. Inntil gassgehalten igjen er påvist å være ufarlig, må bare spesielle sikringsmannskaper oppholde seg i gruen.»

Dette er jo nå klart og tydelig påbudt i i lovs form i de nevnte punkter i forskriftene (§§ 94 og 95).

Direktoratet vil i denne sammenheng fremheve at de mange andre vurderinger, råd og anvisninger som er gjengitt i de to tidligere Stortingsmeldinger må ha direkte adresse bl. a. til styret i Kings Bay og man står uforstående overfor at ovenfornevnte elementære regel ikke for lenge siden er blitt innøvet som en selvfølgelig og ufravikelig rutine i gruen.

Side 15.

Kommisjonen sier på side 15 at Welde oppfattet de suksessive forslag til sikkerhetsforskrifter som faktisk gjeldende retningslinjer for gruvene i Ny Ålesund. Dette er direktoratet enig i, men man må være klar over at rettslig sett kan de ikke oppfattes som annet enn veiledende normer. De var ikke bindende, obligatoriske forskrifter. En rekke av bestemmelsene var det delte meninger om, og arbeidstilsynet selv var i denne fase av utviklingen ikke klar over hvor langt man kunne gå med omsyn til inngrep i arbeidsgiverens styringsrett m. v. Flere av bestemmelsene var avhengig av fageksperters vurdering og som sådan fungerte gruveinspektør Hoyle som direktoratets konsulent. Det er nok riktig at mange av de bestemmelser som sikkerhetsforskriftene inneholder ville kunne gis i form av pålegg til bedriften, men en rekke av de bestemmelser det her er tale om er så vidtgående at arbeidstilsynet ikke uten videre hadde myndighet til å kreve dem gjennomført ved påbud til selskapet.

Forskriftene inneholder både elementære

sikkerhetsregler som ligger innenfor rammen av de generelle bestemmelser i loven, og en rekke bestemmelser som i høy grad griper inn i og setter restriksjoner for arbeidsgiverens konvensjonelle styringsrett.

De pålegger også arbeidstilsynet en rekke spesielle funksjoner og utstyrer bl. a. bergmesteren med stor myndighet, — og dispensasjonsrett (se f. eks. § 3 i forskriftene og § 139). Overtilsynet (d. e. Kommunal- og arbeidsdepartementet) kunne avgjøre slike spørsmål.

Sikkerhetsforskriftene var en tilleggslov og en meget detaljert lovgivning, som i realiteten utfylte et tidligere lovmessig vakum på Svalbard. De er tydelig preget av engelsk lovgivningsteknikk med detaljer som kan virke svært omstendelige og uvant etter vanlig praksis i arbeidslivet hos oss.

For øvrig vil direktoratet fremheve at iverksettelsen av disse i lovs form påbudte vernetiltak helt og fullt må være en selvfølgelig oppgave for styret og administrasjonen i Kings Bay Kull Co. A/S.

Det måtte også være klart på det rene at de meget omfattende forskrifter ville kreve en ganske betydelig utbygging av bedriftens administrasjonsapparat og tekniske ledelse.

De ansvarshavende i Kings Bay var gjennom en lang årrekke forberedt på at sikkerhetsforskriftene ville komme i lovs form og de må ha hatt meget god tid til å bygge ut bedriftsorganisasjonen til å møte situasjonen.

Kommisjonen peker på at bergmester Welde ikke anså overstiger Stien som kvalifisert stedfortreder for Grimsø. § 114 i sikkerhetsforskriftene påbyr at bergmesteren skal godkjenne den stedfortreder som skal ha lederansvaret (og ledermyndigheten) hvis øverste gruveingeniør får forfall. Det er også kritisert at Welde i sin årsrapport for 1961 til direktoratet ikke nevnte at Grimsø hadde vært eneste gruveingeniør på stedet. Til dette bemerkes at bergmesterens årsrapport for 1961 refererer seg til kalenderåret 1. januar til 31. desember 1961. § 114 i forskriftene var ikke obligatoriske før fra 1. januar 1962. Direktoratet eller bergmesteren har ikke på forhånd fått opplysninger om dimensjoneringen av det tekniske lederpersonale i Kings Bay verken for kalenderåret 1961 eller 1962.

Bergmester Welde forklarer at han ikke visste noe om at ingeniør Almar Johansen var reist til Norge i november 1961, før han langt ut på sommeren 1962 fikk rede på det tilfeldigvis og etter at hans årsrapport for kalenderåret 1961 var avgitt til direktoratet. Det synes her å være grunn til å kritisere bedriften for ikke å ha underrettet bergmesteren om det inntruffne, mens det rimeligvis er min-

dre grunn til å kritisere bergmesteren for at han ikke tidligere var blitt klar over at ingeniør Johansen hadde forlatt Svalbard.

I og med at bergmester Mikalsen fra november 1962 ble stasjonert i Kings Bay, ville jo forøvrig Stien, om han måtte fungere som sjef, ha meget bekvem adgang til å rådføre seg med en fagmann slik at han burde kunne ha gode forutsetninger for å løse de oppgaver han eventuelt ville bli stillet overfor som ansvarshavende gruveleder. Etter §§ 114 og 139 er det adgang til å godta en annen kvalifisert stedfortreder enn en sivilingeniør hvis en prekær situasjon oppstår.

Oppfaringsdriften i Vestre senterfelt ble vel også besluttet igangsatt etter at de ansvarshavende hadde konsultert representanter for den foreløpige undersøkelseskommisjon og bergmester Welde, som ikke hadde tatt avstand fra tiltaket med det tekniske apparat og den bemanning man hadde til rådighet.

Om kommisjonens bemerkninger på side 20 opplyser Welde at han under høstbefaringen i gruve 1960 oppdaget at det ble brukt lunte-tenning på en strosse. Han bemerket da at bedriften måtte slutte med denne skytemåte og isteden bruke elektrisk tenning. Dette ble av bedriften lovet utført.

Det tør være så at istedenfor denne Weldes muntlige henstilling til bedriften burde det ha vært markert ved en skriftlig pålegg at lunte-tenning var forbudt, men det var jo tidligere flere ganger gitt skriftlig pålegg om elektrisk skyting.

Direktoratets brev av 14. august 1962 stilet til styrets formann inneholder riktignok ikke noen detaljert påpeking av i hvilke punkter det var grunn til kritikk for manglende oppfyllelse av påbudene i sikkerhetsreglene, men når det sies at gruvekontoret i Ny Ålesund har måttet få pålegg om å etterkomme utvetydige og uttrykkelige bestemmelser i forskriftene, burde dette gi grunn til å handle straks. Det er også uttalt forbauselse over at bedriften ignorerte bestemmelsen, og styret anmodes om å utvirke at gruve- og gruvedriften blir drevet i samsvar med de gitte forskrifter.

Kommisjonen fremhever at Kings Bay ikke, — da ulykken inntraff, — og heller ikke senere, hadde eller har fått svar på sin søknad av 13. september 1962 om tillatelse til å bruke lunte-tenning på strosse med gjennomgående ventilasjon.

Om dette bemerkes: Welde mottok søknaden 19. september 1962, — altså på et temmelig sent tidspunkt i driftsesongen. Bedriften ville vel uten vesentlige vansker kunne ha tatt dette opp på et langt tidligere tidspunkt. Om grunnen til at Welde ikke i løpet av kort tid avgjorde søknaden vises til hans vedlagte rede-

gjørelse. Direktoratet fikk først kjennskap til søknaden da Welde leverte den her under sitt nærvær i november 1962, — etter at eksplosjonen var inntruffet.

Teknisk avdeling (Moe/Winsnes) oppfattet den slik at den gjaldt driften i Østre senterfelt, som på dette tidspunkt var utilgjengelig på grunn av brann. Direktoratet finner det naturlig at man under disse omstendigheter anså søknaden som uten aktuell betydning. Man kan med en viss rett si at det burde vært sendt et formelt svar (avslag) på dette tidspunkt. Det er imidlertid mere et spørsmål om formalia.

Weldes manglende svar i tiden 19. september 1962 inntil 5. november 1962 kan etter direktoratets mening bestemt ikke tas som uttrykk for noe stilltiende samtykke til skyting med lunte, og etter eksplosjonen 5. november 1962 måtte bedriftsledelsen rimeligvis være klar over at manglende svar var ensbetydende med et avslag. Direktoratet anser det derfor nokså uvesentlig når kommisjonen finner grunn til å uttale at brevet enda ikke er besvart. Forholdet kan neppe sies å gjøre situasjonen uklar. Luntetenning, på den måten det søkes om, kan ikke påregnes å bli innvilget etter den erfaring man har. Noe formelt svar på søknaden av 13. september skulle være unødvendig nå.

Forladninger (side 22)

Om dette vises til Weldes vedlagte bemerkninger.

Det savnes imidlertid holdepunkter for om svikten ved bruk av forladninger har vært forelagt den øverste ledelse i direktoratet, slik at dette ga grunn til spesielle forholdsregler. Bergmesteren hadde for øvrig all grunn til å gripe inn ved pålegg, på egen hånd, uten forholdsordre fra direktoratet.

Han opplyser, som det vil ses, at direktoratet fikk gjenpart av befaringsrapporten for 1961, hvor påbudet om forladning var inntatt.

Om skriftlig påbud (side 24)

Det må være en opplagt regel at pålegg og dispensasjoner skal være skriftlige. Det skulle etter direktoratets mening være overflødig uttrykkelig å fremheve dette i sikkerhetsreglene. Loven om arbeiderbeskyttelse på Svalbard § 55 sier dette uten forbehold. Sikkerhetsreglene er et supplement til loven.

Når kommisjonen kritiserer at Welde i sine årsrapporter for 1959/60 og 61 ikke har gitt opplysninger om prøvetaking av kullstøv, og analyser av dette, og at direktoratet ikke etterlyste rapport fra Welde om dette, bemerkes:

Gruveselskapene hadde ikke før 1. januar 1962 noe kategorisk påbud i lovs form om slik

prøvetaking. Man befant seg på et forberedende eksperimentelt stadium i utviklingen, og ville høste praktiske erfaringer. Først 1. januar 1962 trådte påbudene i virksomhet som obligatorisk bestemmelse. Det er kanskje noe stridt å kreve at arbeidstilsynet skulle kreve fulgt til punkt og prikke regler som var på det forberedende stadium, og som man med bedriftens frivillige medvirkning ville eksperimentere med, for å høste erfaringer tilstrekkelige som grunnlag for senere bindende normer.

Stenging av bedriften (Side 27—28).

Når kommisjonen hevder at «formentlig har direktoratet her gitt uttrykk for en følelse av større hjelpeløshet enn de faktiske forhold har tilsagt» (om å bruke stenging av bedriften som ulykkesvern) må man si at hvis ikke arbeidstilsynet har sikker lovhjemmel for å stanse en bedrift helt eller delvis, vil man være ille ute. Private bedrifter vil rimeligvis bruke enhver mulighet for å reise erstatningskrav, og statsbedrifter vil antakelig være fristet til å prøve de midler som står til rådighet administrativt til å få underkjent arbeidstilsynets vedtak.

Stengning av en bedrift er det siste middel arbeidstilsynet bør gripe til, medmindre hasardiøse forhold gjør faren for ulykke akutt. Stengning kan bidra til å skape oppskaket stemning blant arbeiderne, og vil for lang fremtid kunne medføre nervøsitet og uberegnelige reaksjoner fra arbeidernes side, selv etter at kritiske forhold er sanert og brakt over i en tilstrekkelig trygg situasjon.

Direktoratet vil i denne sammenheng peke på at Landsorganisasjonen i Norge har tatt opp spørsmålet om revisjon av lovbestemmelsene om adgangen til å stenge en bedrift, med sikte på å få en ordning med løpende mulkt i steden.

Forslaget er for tiden under utredning i direktoratet. Direktoratet er for såvidt enig med bergmesteren i at det kan reise seg alvorlige betenkeligheter ved å stoppe en bedrift på Svalbard. Det bør bare komme i betraktning under helt eksepsjonelle situasjoner.

Forsterkning av tilsynet (side 28).

Direktoratet stiller seg ubetinget positivt til spørsmålet om en forsterkning av tilsynet, men finner på sakens nåværende trinn ikke å kunne peke på bestemte løsninger. Dette spørsmål er imidlertid aktuelt, ikke minst i samband med iverksettelse av den nye lov på Svalbard, og vil bli tatt opp som særskilt sak. (Side 29)

Direktoratet er enig i at den nåværende ordning med at bergmesteren på Svalbard sorterer

under Industridepartementet og samtidig er arbeidstilsynets kontrollinstans har vist seg lite hensiktsmessig. Ved gjennomføringen av den nye arbeidervernlov på Svalbard bør det etter direktoratets mening skje en reform slik at en spesialinspektør, underlagt direktoratet overtar tilsynsvirksomheten. Eventuelt må stillingen kunne kombineres med andre gjøremål, f. eks. stillingen som gruveteknisk konsulent i direktoratet i den utstrekning ikke tilsynsvirksomheten på Svalbard legger beslag på ham.

Overingeniør Moe har bl. a. nevnt i denne forbindelse at det bør bli tale om en spesialinspeksjon i likhet med den ordning man nå har for lasting og lossing og for skogbruk. Det kan også bli tale om tilsynsassistenten f. eks. med stigerutdannelse og god erfaring i kullgruvebedrift.

Sikkerhetsnemnden (side 29).

Man bør søke å få utbygget et system med særskilt verneleder (ingeniør) og verneutvalg, jfr. også den nye lov.

Spørsmål om endringer i sikkerhetsforskriftene.

Så å si alle de forskrifter arbeidstilsynet har utferdiget må fra tid til annen revideres, for å holde tritt med den tekniske utvikling, og i så måte vil sikkerhetsreglene for gruvene på Svalbard neppe noen gang bli så fullkomne at de blir statiske.

Her kan siteres direktoratets uttalelse i Stortingsmelding nr. 25 for 1955 side 6, spalte 2:

«Fastsetting av særskilte sikkerhetsregler på grunnlag av lov om arbeiderbeskyttelse på Svalbard er et viktig ledd ved løsningen av de vernetekniske oppgaver som man står overfor. Man må imidlertid være klar over at sikkerhetsforskriftene alene ikke er tilstrekkelig. Også de administrative og materielle forutsetninger for å kunne stille skjerpede krav, må foreligge.

.....

Forholdene må legges tilrette for å øke og å opprettholde staben av erfarne og godt utdannede folk i de ledende stillinger. En kjerne av arbeidsstokken må søkes knyttet så fast til bedriften og læres opp slik at det innarbeides gode arbeidsvaner og en viss tradisjon i disse.»

Man må ikke regne med at arbeidstilsynet vil være i stand til å overvåke driften kontinuerlig. Et slikt system vil direktoratet advare bestemt mot.

Sikkerheten er en oppgave som ubetinget hviler med full vekt på den enkelte som er

knyttet til bedriften, overordnede som underordnede, men først og fremst på selskapets styre og den tekniske ledelse.»

Bjarne Dahlberg
(s.)

Bue Otnæss
(s.)

Uttalelser

av 4. juli 1963 fra bergmester H. Welde.

Side 7.

Kommisjonen anfører: «Han (dvs. arbeidsinspektøren) skal hvert år innen 1. mars sende Direktoratet for arbeidstilsynet en beretning om sitt virke i det foregående år.» Det skal her bemerkes at etter § 13 i instruks for arbeidsinspektørene (fastsatt ved kgl. res. av 31. mars 1938, skal inspektøren innen den 10. i hver måned sende chefsinspektøren en oppgave for foregående måned over inspiserte bedrifter osv. Sistnevnte bestemmelse viser tydelig at instruks for arbeidsinspektørene ikke er avfattet med sikte på forholdene på Svalbard. Jeg har derfor fulgt den praksis å oversende beretningen så snart de nødvendige opplysninger er innkommet fra selskapene.

Side 18.

Angående ingeniør Almar Johansen.

Jeg visste ikke at Almar Johansen var reist ned i november 1961 før langt ut på sommeren neste år, og altså etter at årsrapporten for 1961 var avgitt. Opplysningene om nedreisen fikk jeg tilfeldigvis underhånden, og altså ikke fra bedriften.

Side 19.

I 1960 ble det av bergmesteren under høstbefaringen i gruva, jfr. side 19, oppdaget at det ble brukt lunttskyting på en strosse. Det ble da bemerket at bedriften måtte slutte med denne skytemåte og i stedet bruke elektrisk tenning. Dette ble av bedriften lovet utført. Forøvrig skal bemerkes til kommisjonens anførsel at kontroll med gjennomføringen i vintersesongen ikke lar seg utføre fra Longyearbyen. Når det gjelder pålegg om elektrisk skyting, så var dette gitt tidligere.

Side 20.

De nevnte tidspunkter 1957 og 1958 er fullstendig misforstått av kommisjonen, eller også har jeg selv misforstått spørsmålet. Det var i 1960, etter samtale med ingeniør Winsnes, at jeg ga bedriften beskjed om å slutte med lunttskyting, jfr. side 20. Å kontrollere at slikt pålegg blir gjennomført må selvsagt enten gjøres av sikkerhetsnemnda ved bedriften, eller ved at bergmesteren tar opphold i lengre tid — f. eks. en overvintring i Ny Ålesund. Det

siste har imidlertid en rekke praktiske vansker.

Side 21.

Nevnte brev ble mottatt 19. september 1962, umiddelbart før avreise på inspeksjonstur som varte til 23. september 1962 (bl. a. befarings i Ny-Ålesund den 22. september). Like etter foregikk nedreise til Norge og forberedelse til studiereise til Russland, bl. a. for å se på sikkerhetsproblemer ved russiske kullgruver. Etter hjemkomsten ble jeg av Industridepartementet med det samme beordret opp til Svalbard for å forberede bergmester Mikalsens overtakelse av embetet for vinteren. Like før jeg skulle reise skjedde så ulykken, og oppreise måtte skje hurtigere enn beregnet. Det var således absolutt umulig for meg å få tid til å forelegge spørsmålet for direktoratet før ulykken, og en rekke av de papirer som er nevnt annet sted, nådde meg først 3 dager før ulykken, nemlig den 2. november 1962.

Side 22.

Gjenpart av befaringsrapport for 1961 med påbud om å bruke riktig lengde av forladingen er sannsynligvis ikke oversendt gruvekontoret den etterfølgende sommersesong. Grunnen må tilskrives manglende fast arbeidshjelp ved bergmesterkontoret og dertil bergmesterens stadige reiser i 1962.

Side 25.

Det må bemerkes at styret til enhver tid hadde adgang til å spørre etter og å se de pålegg som etterhvert ble gitt, ved henvendelse til gruvekontoret.

Side 27.

Pålegg om elektrisk skyting var gitt tidligere, jfr. bemerkning side 42.

Direktoratet fikk gjenpart av befaringsrapporten for 1961, hvor påbud til bedriften angående forlading var inntatt. — Jfr. bemerkning under side 49.

Side 28.

Angående de gitte to dispensasjoner må disse sees på bakgrunn av tidspunktet, nemlig vintersesongen. Under forhold som hersker ut på vårparten i samfundene på Svalbard, mener jeg fremdeles at det ville være overmåte betenkelig å ta ansvaret for å stoppe en bedrift som antydnet av kommisjonen, og derved latt en større del av arbeidsstokken bli gående uten arbeid. Det er erfaringsmessig visse spørsmål som må behandles noe forskjellig fra det som vanlig blir gjort nede i Norge.

Jeg har ikke vært oppmerksom på lunte-skyting i 1957 eller 1958, jfr. side 20. Først

i 1960 ble jeg av ingeniør Winsnes gjort oppmerksom på forholdet.

Side 28.

Spesielt om bergmesteren.

En kan spørre hvorfor bergmesteren skal være mere hjelpsom med innføring av sikkerhetsregler i en statsbedrift enn i privatbedriften Store Norske. Sistnevnte ville med rette kunne kritisere dette. Likevel er det fra bergmesterens side i virkeligheten arbeidet langt mere med disse problemer hva angår Kings Bay-selskapet.

Side 29.

Når resultatet er så lite tilfredsstillende som det er, tror jeg dette skyldes den tydelige underadministrering som har vært ved gruvekontoret. I samme forbindelse skal nevnes at det også ved bergmesterkontoret har vært for lite hjelp. Det har vært skiftende sommerassistenter i tildels korte perioder. Dette har vært sterkt hindrende for befaringsarbeidet og dermed beslektede saker. De senere år har også et større og større arbeid i forbindelse med oljeundersøkelsene falt på bergmesteren.

Til kommisjonens bemerkning om mitt forhold til departementsråd Skjerdal og styreformann Skjerdal, skal jeg få anføre at dette selvsagt har vært uheldig, og mine disposisjoner har kanskje vært påvirket herav i sterkere grad enn jeg selv har vært klar over.

Jeg er enig i det som kommisjonen anfører angående framtidige inspeksjoner av Kings Bay, men å bo vekselvis hvert tredje eller fjerde år i Ny-Ålesund tror jeg ikke er praktisk heldig da det ville medføre en stadig flytting av kontor og arkiv. En kraftig utbygging av sikkerhetssektoren ved bedriften med egen sikkerhetsingeniør osv. som hos Store Norske, tror jeg vil være bedre.

H. Welde.

(s.)

Tilleggsuttalelse 6. juli 1963 fra bergmester Welde.

I Longyearbyen har jeg orientert om verne-spørsmål i en rekke artikler i Svalbardposten. Dessuten har jeg tillyst møter i samlingslokalet for orientering om vernespørsmål. Til disse møter møtte det imidlertid ingen frem, og jeg valgte da å invitere medlemmene av sikkerhetsnemnda hjem til meg til kaffe slik at vi kunne diskutere vernespørsmål i mer hyggelige former. Disse samvær har vært meget vellykkede, og det er også blitt vist en del vernefilmer utlånt fra Vern og Velferd. Mulighetene har dessverre ikke vært tilstede

i Ny-Ålesund for motsvarende arrangementer. Men hvert eneste år har jeg hatt ett møte eller flere med sikkerhetsnemnda i Ny-Ålesund hvor jeg både har besvart spørsmål av verne-teknisk art og også uoppfordret gitt orien-tering om viktige verneproblemer. Under be-faringer sammen med sikkerhetsnemnda og bedriftsledelsen har ankemål fra nemnda i fellesskap blitt forelagt ledelsen og avgjørelse tatt.

Jeg har viet Kings Bay Kull Comp. A/S mer tid under befaringer og besøk ved gruve- enn det som inspeksjonsarbeidet skulle tilsi, idet jeg ved samtaler har ydet selskapet en betydelig konsultativ hjelp. Da Store Norske selv har hatt en vel utbygget teknisk stab, har det ikke vært slikt behov der.

H. Welde.
(s.)

Brev av 18. desember 1962 fra Direktoratet for arbeidstilsynet til fung. bergmester Mikalsen.

KINGS BAY KULL CO. A/S

Ad driften i Vestre Senterfelt.

Direktoratet for arbeidstilsynet bekrefter følgende telegram sendt 18. desember 1962:

«Fungerende bergmester Mikalsen
Ny Ålesund,
Svalbard.

Direktoratet presiserer følgende:

1. Bergmesteren sorterer direkte under direktoratet for arbeidstilsynet og ikke under industridepartementet når det gjelder ulykkes- og helsevern for arbeiderne stopp.
2. Studer nøye loven om arbeiderbeskyttelse på Svalbard (kgl. res. 2. 8. 1929) stopp se særlig paragrafene 5 og 55 og bestemmelse om sikkerhetsnemnda og dens funksjoner (paragrafene 48 og 49) stopp.
3. Studer nøye sikkerhetsforskriftene og elektrisitetforskriftene stopp
4. Bedriftsledelsen har ansvaret for at lov og forskrifter følges stopp bergmesteren er sammen med sikkerhetsnemnda kontrollorgan stopp
5. Bergmesterens mulige pålegg må gis skriftlig med en passende oppfyllelsesfrist og direktoratet må få kopi så raskt som forholdene tillater stopp henstillinger kan gis muntlig men også disse bør helst bekreftes skriftlig og kopi sendes direktoratet etter hvert stopp

6. Hvis det skulle melde seg spørsmål om dispensasjon fra sikkerhetsreglene, jfr. pkt. 139. I disse må bergmesteren så vidt mulig rådføre seg først med direktoratet stopp eventuelle dispensasjoner må bare gis skriftlig stopp sikkerhetsnemnda og direktoratet må straks underrettes stopp sikkerhetsnemnda må samtidig underrettes om at det er adgang til å anke til direktoratet hvis dette anses nødvendig stopp
7. Råd og anvisninger gis regulært til bedriftens overordnede ledelse ikke direkte til arbeiderne stopp kurs og opplysningsvirksomhet om vernespørsmål bør bergmesteren så vidt mulig medvirke i i samarbeid med bedriftsledelsen og sikkerhetsnemnda stopp

Arbtil»

Brev av 5. juli 1963 fra Direktoratet for arbeidstilsynet til fung. bergmester Mikalsen.

Tilsynsvirksomheten på Svalbard.

Direktoratet viser til konferanse i direktoratet i går og går ut fra at De har fått rapporten av 27. 5 1963 fra granskningskommisjonen til undersøkelse av eksplosjonsulykken 5. 11. 1962.

Vedlagt sendes Lovtidende nr. 1 for 1963 hvor den nye lov om arbeidervern på Svalbard er tatt inn.

Direktoratet bemerker:

- A. Bergmesterens årsmelding for perioden 5. 11.—31. 12. 62 må innsendes snarest mulig. Den bør være så fyldig at man kan danne seg et bilde av hvorledes forholdene sikkerhetsmessig har artet seg i perioden i Deres funksjonstid.
Det bør også kunne nevnes noe om inspeksjonsvirksomheten etter 31. 12. 62, selv om denne vil falle innenfor rammen av neste årsmelding (for 1963).
- B. Direktoratet peker spesielt på det som er kritisert i granskningsrapporten, og ber Dem sørge for — om nødvendig ved skriftlige pålegg med passende frist — at karter m. v. samt driftsplan for 1963—64 m. v. må bli innsendt snarest som påbudt i sikkerhetsbestemmelsene. Dette materiale bør sendes hit som spesialrapport med nødvendige vedlegg.

Bedriftene bør spesielt pålegges å gjøre rede for hvorledes den tekniske ledelse og sikkerhetstjenesten aktes satt opp for forestående sesong, hvis innkommet materiale anses utilstrekkelig.

Bergmesterens mulige vurderinger i disse forhold er av vesentlig betydning.

Kopier av de av bergmesteren godkjente sprengningsinstrukser, kopier av alle pålegg, henstillinger m. v. bes tilsendt til ori-

- entering for direktoratet, likeså oppgaver over mulige gassforekomster, ventilasjonsforhold m. v. i gruvene på Svalbard i siste driftsperiode. Også alt annet materiale som kan danne grunnlag for best mulig oversikt over sikkerhetsforholdene ved Kings Bay og Store Norske er av vesentlig betydning.
- C. Med omsyn til de russiske gruver må i det minste innhentes opplysninger i det omfang dette tidligere har vært praktisert. Bergmester Welde bør om nødvendig kunne gi nærmere opplysninger om tidligere praksis i dette punkt.
- D. Den nye arbeidervernlov vil reise en rekke

spørsmål, bl. a. om organisasjon av sikkerhetsutvalg (§§ 10 og 11 i loven).

Det kan også bli spørsmål om å kreve legekontroll på grunnlag av § 8 i loven i tillegg til den legekontroll som er påbudt i § 7 i forskriftene.

Direktoratet anmoder Dem om snarest å ta disse spørsmål opp til drøftelse med ledelsen ved gruvedriften på Svalbard, og orientere direktoratet om Deres syn på forholdene.

Bergmester Welde er tilstillet kopi av dette brev. Direktoratet går ut fra at han vil levere årsmelding for 1962 for perioden 1. 1.—5. 11. 1962.